

La detenció d'Alfons C. Comín durant l'estat d'excepció de 1969

Maria Comín

El fet que exposaré va tenir lloc l'any 1969, el dia 24 de gener a les 12 hores de la nit, quan s'acabava de declarar l'estat d'excepció a tot el país. En aquelles dates jo era encara un infant de sis anys, però aquella experiència va ser una gran sotragada que ens va marcar molt a tots, perquè ens va fer entendre una mica més a nosaltres, els fills, quina era la tasca que els pares i els seus amics tiraven endavant, per què lluitaven, i al costat de qui estaven. Per això mateix, pel relleu que va tenir i que encara té, a casa l'hem sentit explicar moltes vegades, pel pare, per la mare i pels amics que també el van patir, però mai en una versió de tragèdia o de tristesa, sinó de lluita, resistència i esperança.

Els protagonistes o víctimes d'aquest esdeveniment, eren gairebé tots cristians, més concretament catòlics progressistes, amb un clar i destacat paper dins la lluita antifranquista. No sorprèn, doncs, l'opció política que en aquell moment molts d'ells ja havien pres, militant alguns a organitzacions cristianes de base, al sindicat de CC.OO. (Comissions Obreres)... Gairebé totes aquestes persones es reunien periòdicament a casa per parlar de temes relacionats amb la fe, amb la lluita dels cristians en la resistència, de problemàtiques o conflictes socials, polítics, sindicals..., seguint més o menys la línia del grup de la «Lletre» francès. Cal saber, però, que el lligam amb la «Lettre» no va ser mai el d'una seva sucursal barcelonina.

Les persones que formaven part d'aquest grup eren l'Alfonso C. Comín i la Maria Lluïsa Oliveres, la seva companya. Un grup nombrós d'estudiants universitaris, Jordi Carbonell, Ramón Ribó –que a més estaven fent el servei militar–, Elena Gomis, companya d'aquest últim, Josep Ruca-bado, Guillem Ferrer i Isabel Mogas. Un altre grup, no tan nombrós, de jesuïtes, que eren en Joan García Nieto i Benjamín Bastida, i Ignasi Riera i Ernest Udina, que encara n'eren estudiants. L'Arturo Moreno, tècnic afiliat al sindicat de CC.OO., i la seva companya, Hortènsia. Julio Herrera, administratiu i militant d'A.C.O. (Acció Catòlica Obrera), Judith Emperanza, assistent social, Josep Maria Pinyol, president de Franciscàlia i fundador del S.A.L. (Secretariat Apostolat Laical), Eulàlia Sariola, el company de la qual era un enginyer també afiliat a CC.OO. que s'encarregava de la participació dels tècnics en el sindicat, Josep Torres, d'Igualada, i d'altres⁽¹⁾.

En primer lloc, explicaré el fet a tall de crònica, a partir de les diferents versions orals d'alguns dels que hi varen

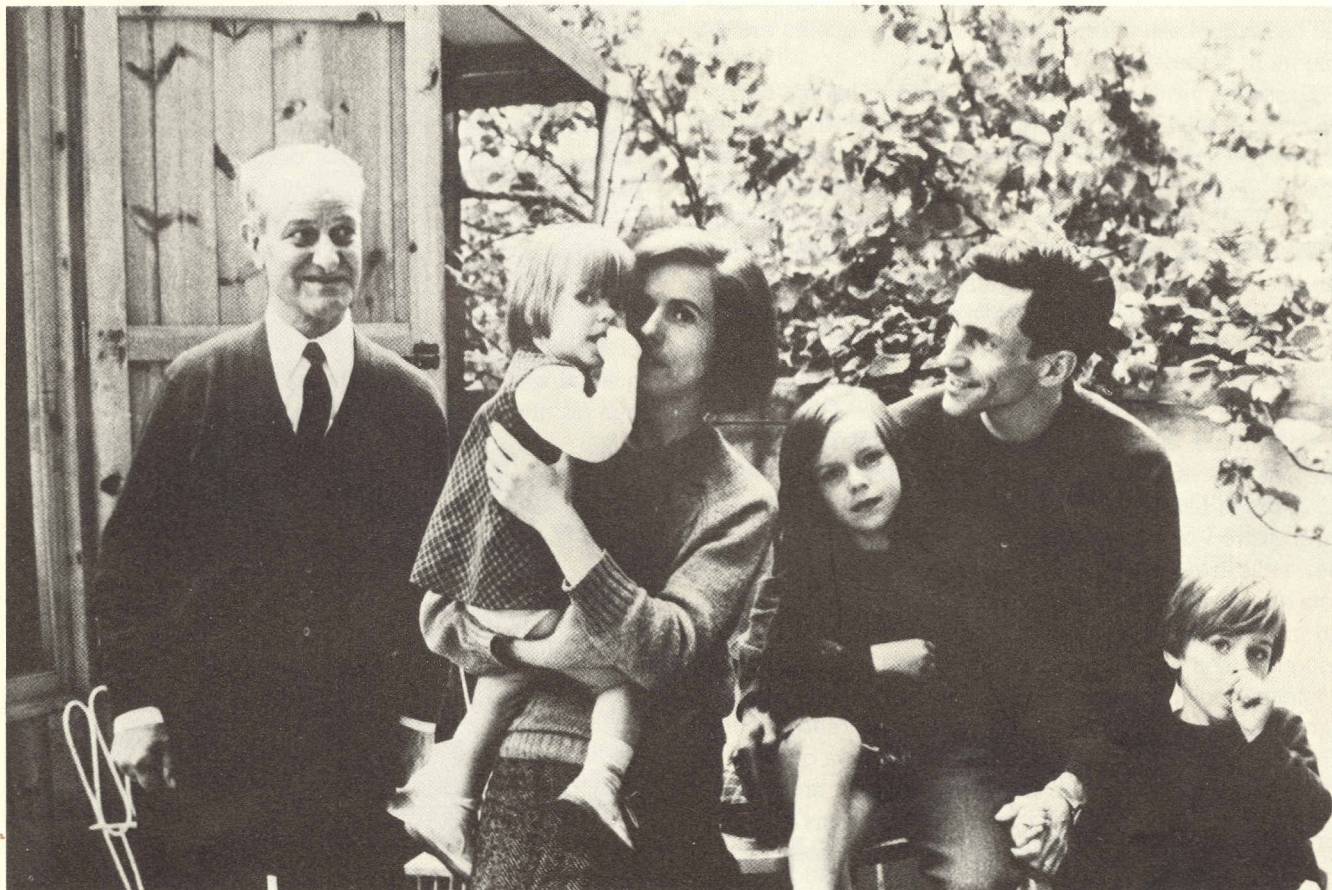
ser presents, com la Maria Lluïsa Oliveres, en Josep Maria Pinyol i l'Ignasi Riera, i dels meus records de nena de sis anys. No he trobat fonts escrites que me n'informin, ni tan sols una petita nota als diaris de l'època que hi faci referència; és normal, ja que aquell mateix dia es declarava la censura prèvia a tota la premsa. Malgrat tot, gràcies als diferents testimonis, he aconseguit refer el trencaclosques i crec que no hi mancarà res d'important. Després ja vindrà una breu anàlisi dels punts fonamentals, per a la qual cosa he fet servir alguns escrits inèdits de l'Alfonso Comín, i, per acabar, una petita conclusió, emmarcant-ho tot dins l'òptica de la lluita dels cristians progressistes contra el franquisme.

Aquell dia, l'endemà del sant de l'Alfonso Comín, es van reunir a casa seva un grup d'amics per parlar una estona amb Madame Mounier, que havia vingut a l'Estat espanyol per resoldre unes qüestions relacionades amb la publicació de les obres completes del seu marit. No volia fer conferències ni cap mena d'acte públic, i per això l'Alfonso va pensar que podia convidar-la a casa seva un parell de vespres per enraonar amb gent que hi estigués interessada. Un dia –el de la detenció–, vindria gent jove, i l'endemà, gent més gran.

En arribar, l'Arturo va comentar que corrien veus que s'havia declarat l'estat d'excepció a tot el país, i en Josep Maria ho va confirmar. A les 24 hores varen escoltar les notícies de la ràdio que ho corroboraven. Van estar una estona discutint si era convenient o no celebrar la reunió, i fins i tot van arribar a comentar la possibilitat d'una visita de la policia, que, pel nombre que eren, els consideraria reunits il·legalment.

Va sonar el timbre, la Maria Lluïsa va anar a obrir advertint que podia ser la policia. En obrir la porta es va trobar amb Lluís García i Fitó, de la Brigada Social, que portava un barret flexible de feltre amb una ploma, i en una mà duia un mocador amb el qual s'eixugava les gotes de suor que li regalimaven pel front, tot i que érem en ple hivern. Va preguntar si en aquella casa hi vivia l'Alfonso Comín, i que venien a detenir-lo. La Maria Lluïsa va contestar que encara que hi visqués, el domicili era a nom seu, i que per tant no el deixaria entrar sense una autorització judicial.

Imatge de la família Comín-Oliveres vers l'any 1967. Els tres fills, Betona, en braços de la seva mare, Maria, autora d'aquest article, i Pere, amb els seus pares Alfons i Maria Lluïsa i «l'avi Antonio», pare de Maria Lluïsa.

En Lluís García era el delegat governatiu que anava a totes les conferències que feia l'Alfonso, a les que donava en Josep Maria, als actes que s'organitzaven a Franciscàlia, etcètera. En poques paraules, era el qui els controlava.

A més d'haver-hi dotze policies de la Brigada Social, tot el replà, l'escala, la porteria i el carrer eren coberts de policies amb casc i metrallera, que van arribar a tallar la circulació del carrer.

Lluís García va insistir tot dient que, com que s'havia declarat l'estat d'excepció, tots aquests drets havien estat abolits. La Maria Lluïsa va afegir que si venien a detenir l'Alfonso, que el faria sortir, perquè hi havia uns amics que havien vingut per celebrar el seu sant, i no volia que se sobressaltessin –ho va dir parlant alt, perquè la sentissin–. Lluís García va tornar a repetir que ell havia de passar, i així ho va fer.

Aquesta conversa a la porta va donar un marge de temps, i alguns dels qui duïen papers al damunt els van llençar sortint a la terrassa. Pel camí la Maria Lluïsa va explicar que hi havia la viuda Mounier, l'agent naturalment no sabia qui era.

En obrir la porta del menjador. Lluís García els va dir que estaven tots detinguts. Tot seguit, dos policies passaren a l'altre extrem de l'habitació d'esquena a la terrassa per no perdre'ls de vista. Cada un portava una metrallera que es dirigia a ells però que apuntava al terra. Es va produir un gran silenci.

Malgrat la situació tan tensa, la Maria Lluïsa va dir als policies que no s'emportarien ni el seu pare –que estava

en una altra habitació mirant la televisió–, ni l'Hortènsia, perquè estava embarassada, ni l'Eulàlia, que tenia els nens petits sols a casa amb una «canguro», i evidentment que ella tampoc no hi aniria. Els policies van respondre agressivament que si pensava justificar-los un per un, i van dir-li que l'Eulàlia se n'anava detinguda com els altres.

Se'ls van emportar escales avall entre dues fileres de policia. Abans havien pogut entrar al lavabo i acabar de llençar els papers que podien comprometre altres companys, i per anar encara més segurs es van canviar d'americana. Al davant de tots hi anava en Josep Maria i madame Mounier. L'Alfonso, en marxar, va dir-li a la Maria Lluïsa que telefonés al cònsol francès per assabentar-lo de la detenció de madame Mounier, i a l'abat de Montserrat i a mossèn Bonet a Roma; un policia molt cínic va exclamar que estava esperant sentir això.

En Lluís García se'n va anar amb els detinguts a la Prefectura Superior de Policia a Via Laietana, i després va tornar per fer el registre a la casa, on s'hi havien quedat uns cinc policies de la brigada social. A més van anar a buscar el vigilant i el sereno, ja que es necessitaven dues persones que fessin de testimonis i que no fossin ni els detinguts ni la policia, i a aquelles hores no es trobava ningú més.

En primer lloc varen abocar el moneder de la Maria Lluïsa sobre el llit. Entre les coses que hi duia hi havia una còpia de la carta del Che Guevara als seus fills. Els policies van reaccionar amb to impertinent, dient-li que quines cartes escrivia el seu marit. Ella va respondre que no era del seu marit sinó del Che Guevara.

Després varen sortir a la terrassa, on hi ha una cabana de fusta prefabricada que era el despatx de l'Alfonso. A les parets hi ha penjades coses diferents. Un cartell de Fidel Castro, un del Che Guevara, un d'Andalusia, la inscripció del qual és: «Si el andaluz acomodado piensa en Madrid, y el andaluz pobre en Barcelona, ¿quién piensa entonces en Andalucía?». També una fotografia d'Emmanuel Mounier, el recordatori de la comunió de la seva filla Maria, on hi ha la cita següent: «No hi ha pas un amor més gran que aquest: donar la vida pels amics», i diferents dibuixos dels seus fills.

En entrar a la cabana els policies arrencaren el cartell del Che Guevara, el pleguaren i el trepitjaren. Davant d'això la Maria Lluïsa va intervenir dient que una cosa era fer un registre i que l'altre era faltar al respecte a coses que per a ells eren molt importants, i els va treure el cartell de sota els peus. Un dels policies irònicament li va comentar a un altre si s'havia fixat que semblava que la senyora hi estigués molt acostumada, perquè tenia molt aplom. Va contestar molt convençuda que no era problema d'estar-hi acostumada, sinó que era un problema de creure en unes coses que un estava disposat a defensar. Es va guardar un silenci que es podia tallar. Després de seguir amb aquest ritme i de regirar-ho tot –el registre va durar fins a les cinc de la matinada–, es van endur vint-i-una carpetes.

Una vegada a la Prefectura Superior de Policia a Via Laietana van prendre les dades de tothom i després van anar interrogant-los, un per un. Uns s'hi van estar molta estona, com l'Alfonso –a qui encara van tornar a interrogar un altre dia a Via Laietana–, en Josep Maria, en Joan..., i d'altres gairebé gens. En Josep i l'Ignasi van fer d'intèrprets de madame Mounier, perquè els policies no entenien el francès.

Els interrogatoris anaven dirigits a acusar els presents d'una possible conspiració, i a esbrinar les probables connexions que podien tenir amb l'exterior.

Abans de començar l'interrogatori a l'Alfonso, li ensenyen les vint-i-una carpetes que s'havien emportat de casa seva, i li llegeixen el paper que hi havia al damunt de tot. Era un escrit molt compromès per a una persona relacionada amb l'exèrcit. En un primer moment l'Alfonso diu que ell no el reconeix, que no és seu, que algú li ha ficat dins les seves carpetes, però després s'hi repensa, en veure la intenció que tenen els policies de remenar tots els papers, i arriba a un pacte amb ells. La qüestió es va resoldre, per part de l'Alfonso, reconeixent l'escrit com a seu però sense dir qui l'havia escrit; i pel costat de la policia retornant-li les vint-i-una carpetes sense tocar res més. Després van insistir molt preguntant què hi feia madame Mounier, ciutadana francesa, a casa seva, quines relacions tenia l'editorial Nova Terra (on ell treballava), amb l'estranger, quin era l'objecte de la reunió mateixa, quines vinculacions tenia amb el Partit Comunista, però en abstracte, sense pre-

guntar-li noms... Ell els responia que estaven celebrant el seu sant i que feien una reflexió religiosa. També es va donar algun intent de pregunta ideològica, com era que ell que es deia catòlic..., però l'Alfonso va tallar-los amb rapidesa, no permetia bromes.

Durant l'interrogatori que van fer a madame Mounier, van tornar a preguntar sobre els mateixos aspectes. Volien saber quines relacions internacionals tenien els reunits, i el paper que hi jugava la viuda de Mounier, per què era a Barcelona, si l'Alfonso era l'enllaç internacional amb els comunistes francesos, amb els revolucionaris del «Maig del 68», encara més, si era «el delegat internacional del comunisme per als afers de l'Església a Espanya».

Per a en Josep Maria l'operació va ser una patinada d'en Ll. García, que era un malalt, perquè a quarts de quatre quan el van interrogar –ell va ser l'últim– feia la impressió que els altres policies li prenien el pèl.

La matinada del mateix dia 25 van deixar anar l'Eulàlia, i al migdia del dia següent ja va sortir madame Mounier, gràcies a la intervenció del cònsol francès.

La policia va fer córrer la versió que la viuda Mounier era l'enllaç de Cohn Bendit a Espanya, que els havien trobat a tots embriacs i embolicats amb banderes vermelles i republicanes, i que era un dipòsit de drogues.

El dimarts dia 28, després d'estar més de 72 hores a la Prefectura Superior, van ser alliberats en Benjamín, la Judith, en Joan, l'Elena, en Julio, la Isabel, l'Ignasi i l'Ernest. Van continuar retinguts a Via Laietana els qui tenien antecedents d'algun tipus, els estudiants universitaris i els qui estaven fent la «mili», és a dir, en Jordi, l'Alfonso, en Guillel, l'Arturo, en Ramon, en Josep Rucabado, en Josep Torres i en Josep Maria.

El dimecres dia 29 els van portar directament a la Presó Model, acusats de reunió il·legal, i sense passar pels jutjats, ja que se'ls considerava sota jurisdicció militar. En Josep Maria abans va haver d'anar a casa seva on hi van realitzar un escorcoll.

A la presó van passar uns vuit dies abans no els van dir res, un militar força educat els va interrogar. Les preguntes insistien, una i altra vegada, sobre la famosa possible conspiració, amb armes i tot, i evidentment estaven relacionades, també, amb la vinguda de la ciutadana francesa a Barcelona; ell mateix, però, va adonar-se que hi havia molta palla.

Al cap d'uns dies van passar al T.O.P. (Tribunal d'Ordre Públic), es va demanar la jurisdicció militar però no se'n sabia res. El 26 de febrer al migdia els advocats van dir que s'havia rebut la concessió de la llibertat condicional, però que el governador podia retenir-la perquè encara s'estava sota ple estat d'excepció. El dia 27 es pagaven les fiances.

A la presó, els acusats de delictes polítics estaven barrejats amb els presos comuns. Els familiars els duïen el menjar, i algunes poques vegades van poder-los visitar.

El dia 28 al vespre sortia l'Arturo Moreno.

A les 11 hores de la nit del dia 29, quan ja dormien, van avisar-los a tots que eren en llibertat i se'n podien anar, menys en Jordi i en Ramon, que per estar fent el servei militar van restar-hi sis mesos, a la presó.

No portaven diners a sobre perquè dins la presó feien

Alfons Comín amb les seves filles, Maria, en primer pla i la petita Betona en braços. Fotografia feta l'any 1967.

afirmant que ell agafaria aquells homes i els faria alguna cosa. La Maria Lluïsa va explicar que aquelles persones que havien vingut a buscar-los eren uns manats, i que els que els havien manat sabien que ells, el de casa, lluitaven contra el que ells feien, i que per privar-los del que poguessin fer els detenien. Va afegir que s'havia de trobar la manera de seguir lluitant per treure els qui manaven i que les coses canviessin, que no es tractava de tenir ràbia a unes persones concretes, sinó de lluitar contra una situació que era injusta. La conversa, doncs, va anar dirigida que els fills s'adonessin que els seus pares havien pres part en una lluita, volia que se'ls despertés l'esperit de lluita i no el de venjança o ressentiment.

Era el vespre d'un dels dies d'aquests mesos de gener i febrer tan accidentats, i estaven sopant la Maria Lluïsa i els seus fills. La Maria mirava cap a la terrassa, com es feia fosc, amb els ulls tristos. La mare va preguntar-li què li passava, si estava trista, i ella va dir que una mica. Llavors la Maria Lluïsa va demanar-li si volia que el pare tornés, la filla va respondre que sí, i va afegir, la mare, que el pare tornaria i no marxaria mai més, la nena va reaccionar preguntant si el seu pare no diria mai més la veritat.

La nit del dia que van alliberar-los, o sigui del dia 29 de febrer, quan Alfonso va arribar a casa seva va entrar a l'habitació on dormien els seus fills i els va fer un petó. La Maria va despertar-se i li va dir al seu pare que estava molt contenta que hagués sortit, també va preguntar-li si els altres amics havien estat alliberats, i va anar dient el nom de tots els qui estaven empresonats, no solament dels detinguts a casa seva, sinó també el d'altres que els havien agafat en circumstàncies diferents, com en Jordi Rigau.

Considerant el fet, veurem que hi ha unes qüestions fonamentals que cal aclarir bé i analitzar, com són el paper i la importància dels cristians dins la lluita antifranquista, i més concretament d'aquest grup, per què va produir-se aquest fet, la importància que té, quina influència ha exercit Mounier sobre totes aquestes persones i les opcions que ells han pres en la vida, què hi feia aquell vespre la seva dona reunida amb aquella gent...

La descoberta del pensament i la persona de Mounier per part d'alguns catòlics progressistes i la seva posterior difusió entre els ambients cristians i intel·lectuals és fonamental per entendre el paper que varen jugar aquests cristians en la lluita contra el franquisme, ja que va exercir sobre ells una influència decisiva, en tant que els va ajudar a acabar de desvetllar la seva consciència social, a descobrir el sentit de la fe en el món contemporani, a trobar el compromís temporal i la responsabilitat històrica dels creients, així com també va ser fonamental pel que fa a la qüestió de la relació entre cristians i marxistes, tots aquests elements, doncs, varen condicionar la postura que aquests prengueren davant l'Església institucional i el règim franquista. «Una part de la nostra generació ha viscut, durant els anys 1952-1958 (període de la nostra formació universitària) una profunda «conversió» provocada per la constatació de la greu realitat social i religiosa existent al nostre país. I nosaltres no tenim necessitat de recordar que el «xoc» d'aquesta descoberta ha estat molt fort, ja que el poble espanyol està vivint immers en l'amargor i també en la tragèdia heretats de la guerra civil.

servir vales, però l'administrador, que coneixia a l'Alfonso, els va canviar.

Quan va arribar cada un a casa seva ja eren quarts d'una de la matinada.

El Sumari no va prosperar, la jurisdicció militar es va inhibir i el T.O.P. va sobreseure el cas al cap d'uns mesos.

L'endemà de la detenció, és a dir, el dia 25 de gener, la Maria Lluïsa va acompanyar els seus tres fills al col·legi, i va explicar a les mestres el que havia succeït. Als seus fills els va dir que el seu pare era a Montserrat, lloc on hauria d'haver anat si no l'haguessin detingut. Durant el dia, però, va repensar-s'ho, i li va semblar més convenient que ells coneguessin la veritable realitat, ja que entre altres coses era una situació que podia prolongar-se, i no volia que ells visquessin una cosa i ella i l'Alfonso una altra. Així doncs, quan els nens van sortir de l'escola, els va aclarir que el dia abans per la nit havia vingut la policia i s'havia emportat detinguts el pare i tots els amics que eren a casa. La Maria va reaccionar dient que abans ja li havia semblat que la seva mare no havia dit la veritat, perquè posava una cara rara mentre ho deia. I en Pere,

Es conclou d'aquí que l'Església està vivint també dins la falsedat pel fet d'haver optat per un compromís partidari del costat dels «nacionals» en particular durant la suposada «croada...». Així doncs, l'oposició cristianisme-progrés està essent gairebé insuperable aquí en el nostre país. Un abisme allunya, certament, el pensament catòlic de la realitat social i al mateix temps d'una autèntica cultura capaç de l'apropament del poble. En aquest moment la descoberta de Mounier ha estat realment fonamental per a molta gent jove.

D'altra banda, nosaltres creiem amb fermesa, apremem-nos a dir-ho, en el ressò del pensament personalista en el futur històric del nostre país. L'evolució cultural d'Espanya ha estat veritablement considerable durant aquests últims anys, malgrat l'ofec del costat polític. I la renovació eclesial també està en plena efervescència. És cert que les tensions de tota mena són molt fortes. Malgrat això, la difusió del personalisme en tant que pensament original i capaç d'aportar uns valors indiscutibles (al costat d'altres pensaments) i carregats d'un sentit històric és, al nostre parer, una tasca molt positiva, i aquí inajornable⁽²⁾. En diversos aspectes va ser important la influència de Mounier –i crec que encara ho és– en el panorama intel·lectual espanyol que aquí es descriu. Però va ser-ho especialment en els dos següents: a) la problemàtica cristianisme-socialisme inquietava moltes consciències. La resposta que condemnava el socialisme en bloc a molts no els convenia; en el fons escamotejava l'essència del problema. El drama s'aguditza en moltes consciències; molts militants cristians abandonen l'Església evolucionant cap a un marxisme actiu perquè creuen incompatible la fe cristiana amb un autèntic procés socialista, més que no pas per una crisi pròpiament religiosa. La propaganda anticomunista repetia fins a la sacietat que l'Església havia condemnat el socialisme sense cap més distinció. S'havia d'op- tar entre romandre cristià i ser –en el millor dels casos– tímidament reformista o abandonar la fe si es volia ser fidel a la revolució social. Mounier ens va portar accents profètics en aquest camp alliberant moltes consciències angui- xades per aquest problema. (...) Imaginem-nos per un moment la turbació del militant cristià espanyol que intentava ser present a l'«Espanya subterrània» dels anys 50, havent de trobar per això l'adequació entre la seva fe catòlica i el progrés social en el context d'una Església compromesa amb les forces del poder i l'opressió.

b) Mounier va contribuir també a situar, valorant-lo en el seu exacte contingut històric, el diàleg amb els agnòstics, el seu afrontament existencial del problema, l'experiència iniciada a França amb *Esprit* i el moviment personalista eren proves patents de les possibilitats d'enteniment entre catòlics i no creients, especialment entre els catòlics i marxistes. L'anàlisi aclaridora de Mounier sobre els problemes històrics que plantejava el moviment comunista van ser substantius (...). Mounier va contribuir d'una manera molt eficaç que molts militants espanyols descobrissin que es podia ser cristià i socialista, en el sentit de la praxi econòmica, social, històrica d'aquesta paraula. Mounier va contribuir a desenvolupar una més gran honestat intel·lectual en aquest punt, fomentant un profund sentit del compromís temporal, de la responsabilitat històrica dels cristians⁽³⁾. Aquests són per a Alfonso Comín, els aspectes

fonamentals de la influència que el pensament de Mounier –«...llançat a la creació d'un món on no tingui lloc el "desordre establert" és per a mi un exemple d'honradesa i autenticitat»⁽⁴⁾–, va exercir en ambients cristians i intel·lectuals del nostre país. Més concretament, a ell va condicionar-lo d'una manera definitiva, tal com es veu en aquestes paraules seves: «Influit pel pensament de Mounier, tal com s'ha dit, i buscant noves formes de renovació i d'inserció històrica, apassionat per la recerca del sentit de la fe en el món contemporani, no solament en el sentit d'una mera secularització sinó de la seva força progressiva al servei dels pobles i de les classes oprimides, apassionat per la reconciliació, per l'arrelament de la fe en el món modern. Així doncs, essent cristià se'm pot situar en els grups de crítics socials d'inspiració marxista quant a l'anàlisi i al mètode operatiu, ja que parteixo sempre d'aquesta profunda comprensió de la lluita de classes a nivell nacional i internacional»⁽⁵⁾.

Dues imatges d'Alfonso Comín a l'esquerra l'any 1966 a Menorca i a la dreta, l'any 1976. Com a teló de fons, reproducció de la portada de La Vanguardia del dia 25 de gener de 1969 anunciant l'estat d'excepció acordat pel consell de ministres del Fuero de los Españoles que suspenia els articles 12, 14, 15, 16 i 18.

En aquesta perspectiva i seguint la seva línia, aquests homes van realitzar una revisió veritable i profunda del paper i la funció de l'Església i del creient en el món contemporani, al nostre país, ressaltant també els valors i guanys del Concili Vaticà II i intentant donar-los a conèixer i aplicar-los. «Tot això desperta i revifa la nostra consciència de catòlics que més que mai, en l'hora actual, estem cridats a donar testimoni individual i col·lectiu de la nostra fe, de la nostra justícia, de la nostra caritat. Ara com mai és precís formar una consciència col·lectiva cristiana formada per sacerdots i laics, per cristians de tot el món que donin respostes veritables i eficaces als tràgics problemes del nostre temps. Respostes que es reclamen amb urgència»⁽⁶⁾, escrivia Alfonso Comín en aquells moments i afirmava d'ell mateix que «ha mantingut sempre una autèntica mirada a l'evolució de l'Església i especialment als aspectes relacionats amb l'evangelització del món obrer»⁽⁷⁾, i del Concili, «se sap l'interès i la importància que en el Concili ha adquirit l'Església dels pobres, la preocupació de molts pares conciliaris per aquest aspecte fonamental de l'Església catòlica»⁽⁸⁾. Al mateix temps, també, penetren veritablement el missatge que l'Evangelí transmet, en fer una nova lectura de la Bíblia la qual cosa determinarà el seu compromís polític, perquè descobreixen que l'opció política del cristià no ve determinada per la fe sinó per la seva pròpia opció de classe, per la qual cosa veuen «... en la lluita de classes dels països pobres la pedra de toc de la nova realitat política»⁽⁹⁾.

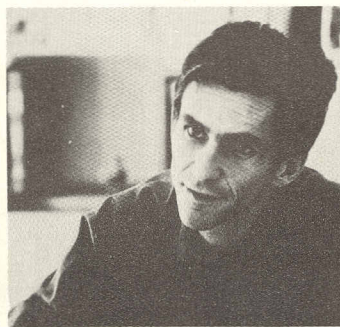
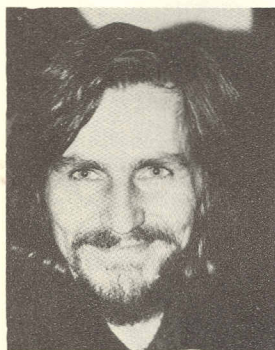
En aquest sentit l'Alfonso Comín segueix dient d'ell mateix: «...Apassionat per penetrar en el si de la praxi marxista el lloc del revolucionari que viu fidel a la seva fe en Déu i en els homes, vaig buscant la inserció real d'aquesta actitud en una praxi social adequada a la realitat espanyola. En la lluita de classes que viu el món d'avui, em poso al costat de les classes i dels pobles oprimits. D'aquí les grans contradiccions en els que, com jo, viuen en el si d'una Església i d'un estat al·liats estretament amb les classes i països opressors»⁽¹⁰⁾.

LA VANGUARDIA
 ESPAÑOLA
 Director: Xavier de Echarri Gorrion
 SABADO, 25 de marzo de 1969

HEROES DESESPERADOS
 La abstención de los Países Bajos en el referéndum de la democracia en España. Que todo lo que queda de los Países Bajos en el referéndum de la democracia en España. Que todo lo que queda de los Países Bajos en el referéndum de la democracia en España.

POR ACUERDO DEL CONSEJO DE MINISTROS HA SIDO DECLARADO EL ESTADO DE EXCEPCION EN TODA ESPAÑA DURANTE TRES MESES QUEDAN SUSPENDIDOS LOS ARTICULOS 12, 14, 15, 16 Y 18 DEL FUERO DE LOS ESPAÑOLES

«QUIERO HACER EN NOMBRE DEL GOBIERNO UNA SERIA ADVERTENCIA A LOS INCITADORES Y A QUIENES LES SIGAN PORQUE CAERA SOBRE ELLOS -Y NO SON PALABRAS- TODO EL PESO DE LA LEY.»
 El señor Fraga Iribarne dijo, sin embargo, que «la salud social y política del país es excelente».

L'enfrontament amb el règim franquista i amb la jerarquia eclesiàstica no solament associada, sinó també legitimadora i encobridora de totes les seves actuacions era inevitable, un enfrontament que es va convertir en una lluita activa contra aquestes forces opressores i reaccionàries. Alfonso Comín, en acabar el judici que l'any 69 li va fer el règim franquista, deia: «Entre els de la nostra generació som molts els que tractem de seguir aquest camí (de servei a la classe obrera), molts dels que vam néixer en un temps en el qual els famosos versos d'Antonio Machado: «Españolito que vienes / al mundo te guarde Dios. / Una de las dos Españas / ha de helarte del corazón», eren una realitat. Ara, quan mirem els nostres fills, desitgem que aquests versos de Machado deixin de ser una profecia per a ells; lluitem perquè el futur del nostre país no els glaci el cor, perquè sigui un futur de convivència i de diàleg, un futur en el qual allò que internacionalment s'anomena llibertat d'expressió, no pugui seguir-se denominant propaganda il·legal, com en aquests moments»⁽¹⁰⁾. I en un altre escrit seu assegura: «Amb gran rapidesa, vam descobrir el caràcter de classe -i no sols antidemocràtic- de l'estat franquista, la qual cosa ens condueix amb rapidesa a organitzar-nos en una perspectiva socialista (...). El perquè és clar: alinear-se al costat de la classe obrera i de les forces populars suposava per força lluitar contra el franquisme. Des de començament dels 50 em recordo antifranquista. Per a mi el franquisme és el malson històric que m'ha acompanyat personalment i col·lectivament, aquesta espantosa metamorfosi kafkiana que transformava cada dia el sol en tenebres, en ombra d'una aranya creixent del segle.

Afegiria que el procés de revisió del nacional catolicisme va ser l'altre eix de l'anàlisi històrica bàsic en el meu cas per penetrar els usatges històrics del franquisme. La degradació de la Paraula a què arribem sota la transformació de la creu en espasa o guillotina em va fer veure l'abast

apocalíptic de l'enemic. Per això ens vam lluitar a una lenta i obstinada reconstrucció de la Paraula»⁽¹¹⁾.

Pel general Franco i els seus lacais el fet que entre les forces més actives de l'oposició s'hi trobessin grups de cristians, i més encara, que es declarassin partidaris i defensors de la classe obrera, i que fins acceptessin i assumissin el marxisme, era una contradicció massa forta, una contradicció que trencava tots els seus esquemes. No és d'estranyar, doncs, que el dia 24 de gener a les 12 hores de la nit, quan encara no havia sortit el Butlletí Oficial de l'Estat la declaració de l'estat d'excepció, la policia truqués a la porta d'on sabia que s'hi trobaven reunits un grup d'ells. Dic que la policia ho sabia que estaven junts a casa l'Alfonso i la Maria Lluïsa perquè tenien el telèfon interceptat, i fins i tot un policia va repetir les converses telefòniques. La presència de madame Mounier va anar molt bé als governants franquistes, perquè era un element més, un argument més per justificar la seva hipòtesi que l'Alfonso Comín era «el delegat internacional del comunisme per als afers de l'Església a Espanya».

Diria que, en aquell moment, els qui es trobaven reunits aquella nit, no militaven en cap partit polític, malgrat que sí ho feien en altres organitzacions com eren CC.OO., A.C.O., i que en un futur molts varen ingressar en partits polítics; però així i tot es consideraven marxistes, més encara comunistes, tal com expressen les següents paraules d'Alfonso Comín escrites en una carta de l'any 76: «Vam fer un salt en el buit, cristians comunistes, sempre ho vam ser, encara sense partit...»⁽¹³⁾. He dit que els va anar bé la presència de madame Mounier per demostrar la seva hipòtesi i així van donar-ho a conèixer ells quan van fer córrer que la pobra senyora era l'enllaç de Cohn-Bendit a Espanya, perquè estaven convençuts que hi havia relacions directes amb el Partit Comunista francès, amb el moviment comunista internacional i amb els capdavanters del Maig francès del 68. Hi va haver un altre element que encara va inflar més la qüestió, em refereixo a la carta, que abans ja he esmentat, escrita per una persona relacionada amb l'exèrcit. Tot això demostra la poca cultura i capacitat de raonament, si no dels qui ens manaven, sí dels seus representants, però d'altra banda no és d'estranyar que actuessin així si observem la resposta i enfrontaments tan violents que en aquells dies van tenir amb el moviment estudiantil universitari, fins al punt de matar un noi i tancar les universitats de Barcelona i Madrid. Ells volien trobar les causes de l'efervescència revolucionària del país, de la revolta generalitzada, i no deixaven de relacionar-ho i trobar-hi influències del moviment del Maig francès, just en els dies en què es jutjava un dels seus líders, Cohn-Bendit.

Aquest fet, que al costat dels milers de conflictes que van produir-se durant el franquisme pot semblar insignificant, va tenir força ressò en la vida barcelonina del moment. És un episodi més de la vida d'un lluitador, l'Alfonso Comín, la qual no té sentit si no la incloem dins la lluita col·lectiva de la humanitat pel seu alliberament.

NOTES

1) Falten els noms d'algunes persones, perquè no he aconseguit esbrinar-los.
 2-13) Arxiu particular familiar.
 Aquest article va quedar finalista en el I Concurs de Memòria Històrica organitzat per L'Avenc.